

Elk. Müh. H. Avni Gündüz
havni.gunduz@emo.org.tr

Suyu bardakta görenlerdenim. Uzaklardan mavi gölü gördüm ama göle gitmek yılda bir kere ya olurdu ya olmazdı. O da piknik havasında. Onun dışında su, yazın suyu iyice azalan derelerde veya belli saatlerde akan musluklardaydı.

Arteziyen diye bir şey vurulmuş, bilek kalınlığında su çıkmış ve belediye reisi de kurban kestirmiş. Neden böyle sevinirdi insanlar? Anlamak zordu tabii. Su bulununca sevinen insanlar neden su yüzünden kavga ederlerdi? Suculara ve hatta bahçe komşularına neden silah çekilirdi? Su değil mi alt tarafı. Herkese yeterli değil miydi?

Bilemezdik tabii o yaşlarda. Çünkü bize bakan kadınlar vardı. Su sulanacak, bahçede ve tarlada olan ürün yetişecek ve koca aile bunlarla doyurulacak. Kadınlar neden ailelerini doyurmak konusunda erkeklerden birkaç adım öndeydi? Elbet bilemezdim. Erkekler dışarıda, gündüz bir yerlerde çalışıyorlardı ama geceleri de ya camiye ya da kahveye giderlerdi. Zaten erkenden yatılırdı. Hiç mutfakta görmezdim erkekleri, hep kadınlardı ekmek pişiren, yemek yapan ve bahçelerdeki sebze yetiştirme işlerinde en fazla onlar olurdu.

Eşeğin heybesine koyarlardı çok küçükken. Sonra semerin arkasına. Biraz daha büyüünce semerin üstüne. Bahçeye ve tarlaya gidilince ya su sulanırdı ya çapa. Belleme işini delikanlılık çağındaki erkeklerin yaptığını sonra öğrendim tabii. İşte o büyümeye başladığım zamanlardan hatırlarım; sebzelere su verilmesi lazımmış ve sıranın bize gelmesine de çok varmış. Çocukken iyi de, büyüdükçe hileye yatkın oluyor aklımız. Hemen evdeki hortumu getirip benzin çeken şoförlerden öğrendiğim şekliyle sebzeleri

sulamıştık ninemle beraber. Sucu (su sırasını takip eden ve denetleyen görevli) epey bir uğraşmış nasıl suladılar diye. Bulamamış ama yine de belediye hoparlöründen 20 lira ceza yazılanların listesine koymuştu ninemi!

Bir de tabii baharla gelen sel haberleri. Koca koca ağaçları, kocaman hayvanları alıp götürürdü sel. Sonraları ne olduysa suyla ilgim en alt seviyeye indi. Okula gitmek, oyun oynamak daha bir öncelikle işlerden oldu. Hem suyun bol olduğu, sokaklarından denize suların aktığı bir yere de gelmiştik. Bakınca sonu görünmeyen bir deniz de vardı. O sıralar “çok genç bir su müdürü” varmış, arteziyen çaktırıp kanallarla su getirmiş bizim oralara. Artık “su sorunu” diye bir şey nasıl oluştu kafamda. Zaten büyüdükçe dertler(!) de değişiyordu, ilgi alanları da. Hem “su müdürü” barajlar yaptırıp elektrik de elde edecekmiş. Suyu bardakta ışığı gaz lambasında görürsen daha ne istersin? Dünyan küçük..

Dağlardan gelen su bitmez, yeraltından gelen su bitmez ama (herhalde) nüfus kalabalıklaştığından mı ne devamlı (temiz) su aranır ve getirilmeye çalışılırdı. Hatta tarıma açmak için bataklıkların da kurutulduğu övünülerek anlatılırdı o zamanlar. Ne yeraltı sularının beslenmesi, ne kuşların sulak alanları gündemimizde değildi. Baraj yap, elektrik al, suyu yatağına sal. İş bu kadar basitti. Çevre? Ekolojik denge? Onlara sıra gelmemişti daha. Devasa kömür santralleri yapmak moda olmuştu ve gerekli denirdi. Rüzgar ve güneşi (şimdi bile öğrenemedik) enerji kaynağı olarak düşünülemezdi.

Yağış olduğunda vurdumduymaz, olmadığında yağmur duası ile sorunu çözme farkındalığına(!) vardığımız bir

kısır döngü içinde yuvarlanıp giderken televizyonlar icat oldu. Belgeselleri izler olduk. Bir de internet denen bir şey çıktı ve bilgi ulaşılabilir hale geldi. Yıllardan beri Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından yürütülen çalışmaların tozlu raflarda kalmasına neden olan bilgiye ulaşamama ve bilginin yayılamaması artık kırılmıştı.

Dünyada bir hidrolojik denge (su dengesi) olduğunu, iklim değişikliği gibi bir olgu olduğunu, ozon tabakasının delinme riski olduğunu, ortalama sıcaklık değerlerinin birkaç derece artmasının tüm bu dengeleri değiştireceğini ve kuraklık olacağını ve kuraklıklardan da en fazla Doğu Akdeniz havzasının (özellikle Türkiye) etkileneceğini, su olmazsa daha az ve pahalı yiyecek olacağını, komşusuna su için silah çeken dedelerimizin yerini komşusuna füze fırlatacak komşu ülkeler olacağını, enerjiye muhtaç ama barajlar için de termik santraller için de su gerektiğini, susuz enerji olamayacağını, dünyanın da sadece insanların değil tüm canlıların ortak yaşam alanı olduğunu bilginin ulaşılabilir olmasıyla yavaş yavaş öğrendik.

Erkeklerden pek fazla bir şeyler beklememek lazım. Onlar doğayı ve çevreyi bozma konusunda epeyce gayret gösterdiler(!) Dev binalar, yollar ve araçlar yaptılar. Çocukluğumda gördüğüm gibi ailesini ve çevresini daha fazla düşünen kadınlar bana göre yine kuraklığa karşı su kullanımında ve yönetiminde öne çıkarsa bu iş olur. İnanıyorum ki kuraklığa ve ailelerinin beslenememesine karşı en duyarlı kesim günümüzde de onlar olacaktır.